

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 43.

Onsdagen den 22 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 15 a angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

I ordningen förekom *punkten 6.*

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit, att chefen för Ottenby stuteri, *Angående* Hofstallmästaren Grefve *Fredrik Salomon Albrecht Mauritz Posse* pension för måtte från och med månaden näst efter den, då han vid fyllda 65 *chefen för* år afginge från befattningen såsom chef för Ottenby stuteri, å all- *Ottenby* männa indragningsstaten under sin återstående lifstid uppbära en *stuteri* Grefve *F. S.* årlig pension af 4,000 kronor, hade Utskottet under förevarande punkt *4. M. Posse.* hemställt, att denna Kongl. Maj:ts framställning måtte på det sätt bifallas, att pensionsbeloppet nedsattes till 3,000 kronor.

Efter föredragning häraf anförde

Herr Pehrsson i Törneryd: Inom Stats-Utskottet har jag yrkat rent afslag å denna pension, och jag har stödt detta mitt yrkande dels derpå, att Grefve Posse icke är berättigad till någon pension, och dels derpå, att han under den tid, han varit chef för Ottenby stuteri, åtnjutit en mycket hög aflöning. Utom den kontanta lönen, fem tusen kronor, har Grefve Posse haft ganska stora förmåner in natura, hvilka, om de rätt värderades, säkerligen skulle uppgå till ett betydligare belopp än det i den Kongl. propositionen angifna. Under sådana förhållanden anser jag för min del, att en person, som under en längre tid åtnjutit en så hög aflöning af staten, väl varit i tillfälle att göra en besparing till äldre dagar. Emellertid hafva förhållandena något förändrats, sedan denna fråga behandlades i Utskottet. Mitt yrkande der fick icke understöd af någon, och jag vågade till följd deraf icke framställa det i form af reservation. Jag skulle helt säkert icke heller nu hafva framställt något yrkande, derest icke Första Kammaren gjort en ändring i Utskottets förslag, en sådan ändring, att den afser att ytterligare höja pensionsbeloppet.

Angående pension för chefen för Ottenby stuteri Grefve F. S. A. M. Posse. Som herrarne se, har Utskottet föreslagit pensionen till 3,000 kronor. Första Kammaren har vid behandlingen af denna fråga i förmiddagens plenum nedsatt beloppet med 100 kronor eller till 2,900 kronor, och detta i afsigt att Grefve Posse derigenom skulle komma i åtnjutande af 600 kronor från arméns pensionskassa, som han under sådana förhållanden är berättigad att derifrån uppbära.

(Forts.)

Utskottet har likaledes afsigtligt bestämdt beloppet till 3,000 kronor, för att han icke skulle komma i åtnjutande af någon högre pension än så. Då jag anser, att Grefve Posse icke under några omständigheter bör tilldelas högre pension, än Stats-Utskottet föreslagit, och då man vet, att de 600 kronor, som äro omnämnda i Utskottets utlåtande och som han eger att uppbära från arméns pensionskassa, komma att utgå, derest pensionsbeloppet på allmänna indragningsstaten icke uppgår till 3,000 kronor, hemställer jag, att pensionen å sistnämnda stat måtte bestämmas till 2,400 kronor, vid hvilket förhållande de 600 kronorna från arméns pensionskassa väl komma att utgå, men pensionen i sin helhet likvisst icke öfverstiger det belopp, som Utskottet föreslagit, eller 3,000 kronor.

Derjemte må det tillåtas mig uttala min förundran deröfver, att man icke i den Kongl. propositionen återfinner några af de vanliga skäl, som bruka blifva framhållna i sådana fall som det föreliggande. Sådana skäl pläga eljest ofta användas, i synnerhet då, såsom här är fallet, fråga är om att bevilja pension åt personer, som ej äro dertill lagligen berättigade. Men fåfängt har jag, så väl i Kongl. Maj:ts proposition som i de protokoll, som åtfölja denna, sökt finna ett ord om t. ex. det nit och den skicklighet, hvarmed den ifrågavarande stuterichefsbefattningen och landtbruket vid Ottenby blifvit skötta af Grefve Posse.

Jag fortfar i mitt yrkande på Kammarens bifall till det af mig framlagda förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Lasse Jönsson* och *Börjesson*.

Herr Statsrådet von Krusenstjerna yttrade: Herr Per Pehrson har anmärkt, att Grefve Posse icke vore berättigad till pension. Det är sant, att cheferna för stuterierna icke äro ovilkorligen tillförsäkrade pensionsrätt. Men jag tillåter mig erinra, att hittills har åt dem alltid pläгат beviljas pensioner till enahanda belopp, som nu af Kongl. Maj:t föreslagits för Grefve Posse. Grefve Posse företädare, Beijer, erhöll vid 1865—1866 års riksdag en pension af 4,000 kronor. År 1867 beviljades åt afgående chefen för Strömsholms stuteri, Silfverschiöld, en pension af 2,600 kronor, hvartill kommo två andra pensioner, hvartill han var lagligen berättigad, så att sammanlagda beloppet af hans pensioner utgjorde 4,000 kronor. Såsom Utskottet äfven erinrar, beviljades slutligen åt chefen för Thyringe stuteri, von Platen, vid 1881 års riksdag en pension af 4,000 kronor. Nu är tillika att märka, att, då pensioner beviljades 1865 åt Beijer och 1867 åt Silfverschiöld, så uppgingo icke deras löner till 5,000 kronor, hvilket lönebelopp bestämdes vid 1874 års lönereglering, utan deras löner uppgingo till blott 4,000 kronor jemte vissa natura-

förmåner, som uppskattades till mellan 400 å 500 kronor. De hade således lägre lön än Grefve Posse, men deras pensioner bestämdes ändock till 4,000 kronor. Utskottet anför såsom skäl, hvarför det ansett sig böra göra nedsättning i den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen, att Grefve Posse icke varit så länge stuterichef som von Platen. Det är sant, att Grefve Posse varit stuterichef tre år kortare tid än von Platen, men han har deremot innehaft dylik tjänst ett år längre än Silfverschiöld. Hvad de extra inkomsterna beträffar, som Grefve Posse säges hafva åtnjutit, så utgöras de endast af köfoder, vedbrand och bostad, hvilket af Grefve Posse uppskattats till 700 kronor. Samma förmåner voro af von Platen uppskattade till något högre summa, men de hafva i allt fall icke något synnerligen högt värde. Första Kammarén har icke ansett sig böra bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men har gått en medelväg emellan Utskottet och Kongl. Maj:ts förslag och ansett, att Grefve Posse väl skulle komma i åtnjutande af en pension af 3,500 kronor på det sätt, att af statsmedel skulle utgå 2,900 kronor, hvartill komme, såsom Herr Pehr Pehrsson nämnde, 600 kronors pension från arméns pensionskassa, hvilken senare pension ej utgår af statsmedel. Mig synes emellertid billigheten bjuda, att Grefve Posse icke ställes i detta hänseende sämre än sina företrädare, och hvad särskildt det beträffar, att i statsrådsprotokollet saknas uttalande om Grefve Posse verksamhet, så har det sin grund deri, att jag åtminstone ansett, att chefernas för stuterierna pensionsrätt, om också icke på förhand genom Konungs och Riksdags beslut betryggad, ändock vore så betryggad af häfd, att denna rätt icke behöfde grundas på personligt välförhållande, och att således ej heller i statsrådsprotokollet behöfdes något omnämnande i detta hänseende.

Angående pension för chefen för Ottenby stuteri
Grefve F. S. A. M. Posse.
 (Forts.)

Herr Pehrsson i Törneryd: Med anledning af Herr Statsrådets yttrande vill jag blott nämna, att det icke torde utgöra ett skäl för bestämmande af denna pensions storlek, att en chef för ett annat stuteri fått lika hög pension, som Kongl. Maj:t här föreslagit åt Grefve Posse. Ty är det så, att Riksdagen vid något föregående tillfälle beviljat något, som icke kan anses vara fullt riktigt, så bör detta ej tjena som exempel för framtiden.

Hvad deremot beträffar mitt spörsmål till här närvarande Statsråd om orsaken, hvarför man icke i den Kongl. propositionen eller statsrådsprotokollen funnit något särskildt omnämnande om Grefve Posse nit och skicklighet af den beskaffenhet, att regeringen på grund deraf ansett sig böra hos Riksdagen göra framställning om pension åt honom, vill jag tillägga, att, om loford öfver en persons verksamhet någon gång skola framhållas för lättare utverkande af pension, borde det just vara vid sådana tillfällen, der personen i fråga icke lagligen är berättigad till pension. Är personen deremot berättigad till pension, så lär, derest han endast skött sig oförvittligt, denna icke kunna honom bestridas; men är han dertill icke lagligen berättigad och pension ändå begäres, borde väl några särskilda skäl härför framhållas, t. ex. vitsord om outtröttlig flit och

Angående lefvande intresse, ofafätlig och oegennyttig verksamhet efter bästa pension för förmåga på den plats i statens tjänst, som blifvit personen anförtrödd.
chefen för
Ottenby
stuteri

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Jag skall be att få bifoga Grefve F. S. tråda det af Herr Pehr Pehrsson framställda yrkandet. Då denna A. M. Posse fråga behandlades så väl inom Stats-Utskottet som dess afdelning, (Forts.) voro alla ense om att bestämma pensionen till 3,000 kronor, och detta med hänsyn till beloppet af den pension, 4,000 kronor, som förut beviljats Hofstallmästaren von Platen. Då man såg efter, hvilka löneförmåner de ifrågavarande personerna åtnjutit under sin tjänstetid, och beräknade pensionerna till vissa procent deraf, fann man nemligen, att pensionsbeloppet för Grefve Posse icke skulle uppgå till 4,000 kronor, utan till närmare 3,000 kronor. Detta var skälet, hvarför man så väl inom afdelningen som inom Stats-Utskottet nedsatte den nu äskade pensionen till 3,000 kronor.

Enligt hvad jag nyss hörde, har nu Första Kammaren emellertid sökt att på en omväg bereda Grefve Posse högre pension; men då detta strider emot hvad Riksdagen förut ansett lämpligt, kan jag icke annat än biträda det af Herr Pehr Pehrsson framställda yrkandet.

Herr *Ericsson* i Ahlberga instämde med Herr vice Talmannen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af Herr Talmannen gifna propositioner beslöt Kammarerna bifalla Utskottets hemställan, med den förändring att, på sätt Herr Pehrsson i Törneryd under öfverläggningen yrkat, ifrågavarande pensionsbeloppet nedsattes till 2,400 kronor.

Punkten 7.

Bifölles.

Punkten 8.

Lades till handlingarne.

Punkterna 9—12.

Bifölles.

Punkten 13.

Angående Kongl. Maj:t hade föreslagit, att å allmänna indragningsstaten personligt lönetillskott måtte anvisas ett personligt lönetillskott å 1,500 kronor årligen för Laboratorn vid Karolinska mediko-kirurgiska institutets fysiologiska å Laboratorium, doktor R. A. A. Tigerstedt, att till honom utgå, så länge han omförmälda laboratorstjänst bestridde; men hemställde Utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte endast på det sätt bifallas, att det ifrågasatta lönetillskottet bestämdes till 1,000 kronor årligen.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Key: Aflöningen till laboratorn i fysiologi vid Karolinska institutet utgår för närvarande med 3,000 kronor. Det lönetillägg, Kongl. Maj:t begärt för nuvarande innehafvaren af denna tjänst, är 1,500 kronor. Då Stats-Utskottet häraf afprutat 500 kronor, kan jag icke tänka mig annat, än att detta härrör af något missförstånd. Kongl. Maj:t har nemligen vid denna Riksdag begärt lönetillägg jemväl för två denna fullkomligt motsvariga lärareplatser vid Upsala universitets medicinska fakultet, nemligen laboratorsplatserna i patologisk anatomi och i fysiologi. Den ena af dessa platser motsvarar alldeles den nu ifrågavarande tjänsten, med fullkomligt samma tjänstgöring och samma kvalifikationer för innehafvaren. Hvad Kongl. Maj:t begärt för Upsala universitet i detta afseende är på åttonde hufvudtiteln af Stats-Utskottet tillstyrkt, men deremot har Utskottet, såsom herrarne finna, föreslagit en nedsättning i det begärda lönetillägget för laboratorn vid Karolinska institutet. Att detta lönetillägg nu begärs endast såsom ett personligt lönetillskott för nuvarande innehafvaren af denna befattning, beror verkligen endast af försigtighet hos mig och mina kamrater vid Karolinska institutet, emedan vi trodde, att det skulle vara lättare att i denna Kammare utverka ett personligt lönetillägg åt en person, som visat sig vara en högst framstående och förträfflig lärare, än att få lönetillägget uppfördt på ordinarie stat. Nu inträffar emellertid det egendomliga, att Stats-Utskottet nedsatt detta begärda personliga lönetillägg, men för motsvarande platser i Upsala tillstyrkt det begärda lönetillägget äfvensom dettas uppförande på ordinarie stat. Huru nödvändigt det är att dessa löneförbättringar beviljas, derom har jag vid förra årets Riksdag haft tillfälle yttra mig och vill nu endast erinra, att med nuvarande lönerna det i Upsala visat sig omöjligt att få lärareplatserna besatta. Kvalifikationerna äro, att innehafvare skola hafva aflagt alla medicinska examina och vara medicine doktorer samt hafva visat sig ega de egenskaper, som göra dem lämpliga till dessa lärarebefattningar. Men för personer, så kvalificerade, att man vill och bör fästa dem vid våra läroverk, och af hvilka man kan vänta sig en fruktbärande vetenskaplig verksamhet, öppna sig i den allmänna medicinska praktiken så goda utsigter, att de ej vilja binda sig vid så svagt aflönade platser som de här i fråga varande, hvarföre platserna i regeln ej heller kunnat besättas. Vi hafva vid Karolinska institutet en annan befattning motsvarande den, som doktor Tigerstedt innehar, med en lön af 4,500 kronor, nemligen *prosektorsbefattningen i anatomi*, hvars innehafvare har titel af e. o. professor? Det har allt sedan 1874 icke varit oss möjligt att finna någon lämplig person, som velat mottaga denna plats. Alla, som skulle kunna dertill komma i fråga, hänvisa till praktiken och säga: vi få det vida bättre såsom praktiserande läkare. För några år sedan lyckades det oss att för den nu ifrågavarande befattningen vinna en mycket lämplig person, nemligen doktor Tigerstedt, en af desse unge män, som af rent intresse och ifver för det vetenskapliga arbetet icke låta sig lockas af de större inkomster, som praktiken erbjuder, utan föredraga

*Angående
personligt
lönetillskott
åt Labora-
torn, doktor
R. A. A.
Tigerstedt.
(Forts.)*

*Angående
personligt
lönetillskott
åt Labora-
torn, doktor*

*R. A. A.
Tigerstedt.*

(Forts.)

att helt och hållet hängifva sig åt det vetenskapliga arbetet. Det var dock icke inom Sverige, vi lyckades vinna doktor Tigerstedt, det var från Helsingfors. Han flyttade hit med sin familj och kunde till en början låta sig nöja med den nuvarande lönen, men familjen växte, och det är honom nu omöjligt att bibehålla platsen med nuvarande löneinkomsterna. Doktor Tigerstedt har under den tid, han tjänstgjort här, icke blott vidgat sitt namns stora anseende i vetenskapligt hänseende, utan äfven bland oss alla förvärfvat det erkännande, att han är en förtjenstfull och utmärkt lärare; och om vi mista honom, vet jag icke, huru förlusten skulle kunna ersättas. Visst är, att i vårt land icke finnes någon annan kompetent person, som vi kunna hoppas vilja öfvertaga platsen. Doktor Tigerstedt har sökt en annan lärareplats, med dubbelt så stor lön som hans nuvarande, men dock förbundit sig, att, om han får det lönetillägg, hvarom vi här öfverlägga, stanna vid Karolinska institutet. Då nu Stats-Utskottet har tillstyrkt samma förhöjning som den, hvilken begäres för doktor Tigerstedt, för platserna vid Upsala universitet, men nedsatt den för doktor Tigerstedt begärda förhöjningen, så vill jag och kan jag, såsom jag nyss nämnde, deri icke se annat än ett för mig oförklarligt missförstånd. Jag kan nemligen icke tänka mig, att Stats-Utskottets mening varit att på något sätt pricka Karolinska institutet eller att Stats-Utskottet haft för afsigt att sätta en lön för en motsvarande plats lägre vid Karolinska institutet än vid Upsala universitet. Om så skulle blifva, skulle vi aldrig kunna få behålla några förtjenstfulla personer vid Karolinska institutet, om det vore dem möjligt att få anställning i Upsala. Och hvad har då Stats-Utskottet föreburet för skäl för sitt handlingssätt? Utskottet erkänner nödvändigheten af, att vid institutet söka fästa en framstående och svårersättlig lärare men säger tillika, att den aflöning laboratorn redan åtnjuter icke kan anses i och för sig obetydlig. I fråga härom ber jag få hänvisa till hvad jag redan anfört och vill dessutom erinra, att lönen i och för sig är så obetydlig i jemförelse med hvad en begärfvad läkare kan förtjena genom praktik, att vi till och med icke kunna få besatta ens de platser, som äro bättre aflönade än denna. Det andra skäl, som Stats-Utskottet kommer med, är något egendomligt. Stats-Utskottet säger nemligen, att platsen väl icke lär vara af den art, att innehafvaren icke kan förbättra sina inkomster genom enskild praktik. Om någon lemnat Stats-Utskottet en sådan uppgift, gör jag deremot insatsen af det förtroende, jag kan ega i denna Kammare, i det jag säger, att detta är ett fullkomligt misstag. Det finnes icke någon plats, för hvars innehafvare det är så viktigt att icke kastas ut i praktiken som just för läraren i fysiologi. Ingen af lärarne i detta ämne praktiserar för närvarande, och jag skulle djupt beklaga, om Stats-Utskottet skulle nödga dem att söka sin utkomst i praktiken. Det är deras skyldighet att under läroåret städse vara på laboratorium. Deras befattning tager deras odelade kraft och tid i anspråk och jag skulle beklaga, om man sloge in på en annan riktning.

Men nu kommer något ännu värre. Den begärda förhöjningen gäller endast doktor Tigerstedt och ingen annan. Om han afgår, står således platsen åter med en lön af 3,000 kronor. Om nu doktor

Tigerstedt lydde Stats-Utskottets råd och började att praktisera, så skulle det märkliga förhållandet inträffa, att han, när som helst, kunde blifva här för åtalad af Medicinalstyrelsen, ty doktor Tigerstedt har icke rätt att praktisera här i landet. Doktor Tigerstedt har blifvit inkallad till Sverige just till sin nu innehavande plats. Han är Finsk medicine doktor och har, som sådan, ej rättighet att praktisera i Sverige. För att få sådan rättighet vore det erforderligt, att han toge om sina examina här, och det är en sak, som jag är förvissad om, att han icke skall låta förmå sig till, och som jag ej heller kan tro, att herrarna kunna vilja begära. Han har ingen lust att praktisera, utan vill endast egna sig åt sin vetenskap och, som sagdt, han får ej här praktisera.

*Angående
personligt
lönetillskott
åt Labora-
torn, doktor
R. A. A.
Tigerstedt.
(Forts.)*

Under sådana förhållanden och efter de upplysningar, jag nu lemnat, hoppas och tror jag, att äfven Stats-Utskottets ledamöter icke skola tveka att instämma i det bifall till den Kongl. propositionen, jag ber att få påyrka.

Herr Wretling: Jag vill till en början på det fullaste instämma i hvad som blifvit yttradt af Professor Key, och ber dervid att särskildt få betona sista delen af hans anförande, eller att det är nästan alldeles omöjligt för en person, som skall egna sig åt vetenskapliga arbeten, att skaffa sig särskilda inkomster, utan att skada sin tjänst. Jag har icke det nöjet att personligen känna doktor Tigerstedt, men jag har i bokmarknaden sett åtskilliga öfversättningar af honom af populärt medicinskt innehåll, och jag har, innan jag kom hit, förundrat mig öfver hans produktivitet i det fallet. Det är nemligen icke vanligt, att läkare hafva tid och lust till dylikt, men nu har jag fått en förklaring häröfver i Stats-Utskottets föreliggande betänkande, nemligen att Tigerstedt nödgas för sitt lefvebröds skull verkställa dessa arbeten, ty det är det enda, som en person, som egnar sig åt vetenskapliga arbeten, kan sysselsätta sig med; men äfven dylika arbeten äro olämpliga för dem, som egna sig åt vetenskapliga forskningar, ty deras tid och arbete bör till fullo tagas i anspråk för det vetenskapliga arbetet, och det måste alltid lända till skada för detta, om de måste egna sig åt annat slags arbete för sitt lefvebröd. Det är också alldeles säkert, att den förhöjning, regeringen föreslagit, icke är för hög för en läkares lefnadskostnader här i Stockholm. De behöfva ett särskildt arbetsrum, der de, ostörda af sin familj och andra, kunna egna sig åt sitt arbete. De behöfva skaffa sig vetenskapliga arbeten, som alltid äro dyra, och instrument, som äro ännu dyrare; och under sådana förhållanden gå lefnadskostnaderna väl upp till 4,500 kronor. Jag ber därför att få på det varmaste yrka bifall till Regeringens förslag.

Herr Danielson: Som herrarna finna, är det icke endast Utskottets ledamöter från denna Kammare utan äfven utskottsledamöterna från Första Kammaren, som deltagit i Stats-Utskottets föreliggande förslag, hvilket jag hoppas måtte vinna Kammarens bifall. 4,000 kronor äro i alla fall icke något obetydligt belopp. Att doktor Tigerstedt, hvilken uppgifvits vara en duglig och arbetsam man,

*Angående personligt
lönstillskott
åt Labora-
torn, doktor
R. A. A.
Tigerstedt.
(Forts.)*

dessutom kan, såsom Utskottet förklarar, utöfva enskild praktik, har blifvit försäkradt af flere utskottsledamöter från Första Kammaren, och jag vill tro dem lika väl, som hvad den siste talaren på stockholmsbänken yttrat. Man har ju förut så ofta sett, huru det kan gå till i fråga om dylika å nionde hufvudtiteln uppförda särskilda personliga löneförbättringar, att man har allt skäl att vara varsam, då nya sådana begäras. Herrarne hafva nog i minne, huru Riksdagen för några år sedan beviljade en högre aflöning åt en person för att kunna få honom bibehållen vid den vetenskapliga befattning, han då innehade. Nu har dock inträffat det besynnerliga förhållandet, att mannen egnat sig åt helt annan verksamhet än vid löneförbättringens beviljande afsågs. Det är vanskliga förhållanden allt detta; och när nu inga skäl föreligga, som kunna tala för en ändring i Utskottets förslag, så får jag yrka bifall till detsamma.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Jag ber först att få nämna, att, derest Karolinska institutets lärarekollegium nu framkommit med begäran om proposition till Riksdagen, att lönen till denna lärareplats skulle höjas från 3,000 kronor till 4,500 kronor, så skulle jag för min del icke hafva tvekat att tillstyrka Kongl. Maj:t att afgifva proposition derom, men då lärarekollegium icke begärt en löneförhöjning i allmänhet för den ifrågavarande tjensten, utan endast ett personligt lönstillägg för den nuvarande synnerligen duglige och förtjenstfulle innehafvaren deraf, så ansåg jag mig icke hafva skäl tillstyrka mera, än hvad lärarekollegium begärt. Hvad behöfvet af den ifrågasatta löneförhöjningen beträffar, så är det enligt min åsigt fullt ådagalagdt. Det har visat sig vara allt svårare och svårare att få de teoretiska lärarebefattningarna vid de medicinska fakulteterna besatta. De lärare, som innehafva de s. k. praktiska lärarestolarna, kunna till följd af beskaffenheten af den undervisning, de lemna, med fördel idka praktik. De göra det också; och den erfarenhet de förvärfva under praktiken kommer utan tvivel den undervisning, de skola meddela, tillgodo. Helt annorlunda gestalta sig förhållandena med de lärare, som innehafva de teoretiska lärostolarna. Skola desse kunna uppfylla sin uppgift på ett tillfredsställande sätt, skola de kunna följa med den i dessa brancher hastigt framåtgående vetenskapen, så måste de koncentrera hela sin verksamhet på de ämnen, som äro dem anförtrödda. Fordras det nu, att de för sitt lefvebröds skull skola kasta sig in på en annan verksamhet, så skall denna först och främst upptaga en del af den tid, som de borde egna åt vetenskapen, och för det andra splittras deras intresse på ett sätt, som kan blifva mördande för deras vetenskapliga verksamhet, hvilken just skulle utgöra deras embetsverksamhet. För att nu visa, att det är svårt att få de teoretiska lärareplatserna i medicinska fakulteterna besatta, ber jag få nämna, att för närvarande finnas en ordinarie och två extra ordinarie professorer vid Karolinska institutet obesatta, allt platser just i teoretiska ämnen. Jag talar nemligen icke om professorerna i de praktiska ämnena. Äfven en sådan professur är för närvarande obesatt, men det är icke svårt att få lämplig innehafvare deraf. Vi hafva ingen ordinarie professor

i kemi och farmaci vid Karolinska institutet. Lediga äro äfven extra ordinarie professurerna i samma ämnen samt i anatomen. Hvarför äro då dessa befattningar obesatta? Jo, därför, mine herrar, att vi icke kunna få några kompetente sökande till dem, och detta af skäl, som redan blifvit af professor Key anförda. Det anses nemligen för unge, duglige läkare fördelaktigare att egna sig åt den praktiska verksamheten. Lockelsen att egna sig åt det teorietiska hållet är icke nog stor, derest icke rent vetenskapligt intresse drifver personer dertill. Men den, som dock egnar sig åt detta håll, får icke ställas så, att han icke kan uppfylla sina förpligtelser mot hustru, barn och kreditorer. Detta förhållande är icke en egendomlighet för Karolinska institutet, utan eger rum äfven vid Upsala och Lunds universitet. I Upsala är nemligen extra ordinarie professuren i anatomi sedan flera år obesatt af brist på sökande. I Lund är ordinarie professuren i fysiologi obesatt. Dertill finnes emellertid sökande och den blir utan tvifvel tillsatt. Men otillsatta äro extra ordinarie professurerna i patologisk anatomi m. m. samt i anatomi och histologi, detta af brist på sökande.

*Angående
personligt
lönstillskott
åt Labora-
torn, doktor
R. A. A.
Tigerstedt.
(Forts.)*

Om man vill, att vetenskapen skall gå framåt och icke stå stilla, måste man se till, att dugande män egna sig åt densamma; och då vi nu på den ifrågavarande platsen hafva en man, som icke blott inger förhoppning, att han skall blifva duglig, utan som redan visat sig vara det, så bör man taga vara på en sådan. Derför ber jag Kammaren lägga på hjertat, hvad Kongl. Maj:t i sin proposition hemställt.

Herr Key: Jag ber blott att med anledning af Herr Danielsons yttrande angående Stats-Utskottsledamöternas från Första Kammaren äsigt i denna fråga, få meddela denna Kammare, att Kongl. Maj:ts förslag redan blifvit i Första Kammaren bifallet utan votering.

Herr Wilh. Carlson: Ehuru jag är en stor sparsamhetsvän i allmänhet, så väl då det gäller egna medel som statens, så kan jag dock i detta fall ej underlåta att anse, det jag skulle handla oklokt, om jag understödde Stats-Utskottets föreliggande förslag och prutade bort dessa 500 kronor. Jag ber få nämna, att inom handelsverlden finnas numera icke många biträden, som nöja sig med en aflöning understigande 3,000 kronor, och för egen del har jag biträden, som aflönas med ända till 5,000 kronor. En hvar, som känner, huru höga lefnadskostnaderna i Stockholm äro, bör därför icke begära, att en så kvalificerad person som ifrågavarande, skall kunna lefva på 3,000—4,000 kronor; och därför anhåller jag få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition och bifall till denna proposition oförändrad; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja be-

*Angående
personligt
lönetyllskott
åt Labora-
torn, doktor
R. A. A.
Tigerstedt.
(Forts.)*

besvarad. Då votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den som, med afslag å Stats-Utskottets i 13:de punkten af Ut-lätandet N:o 15 a gjorda hemställan, i hvad densamma skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition, vill bifalla denna proposition, oförändrad,

röstas Ja;

Den det ej vill,

röstas Nej.

Vinner Nej har Kammaren bifallit Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen utföll med 96 ja och 86 nej; hvadan Kammaren beslutat i enlighet med japropositionens innehåll.

Punkterna 14 och 15.

Bitöllos.

Punkten 16.

*Angående
pension för
Regements-
kommis-
sarien J. A.
Lagergren.*

Uti särskild till Riksdagen aflåten proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit, att Regementskommisarien vid Hallands infanteribataljon, Kaptenen i armén *Johan August Lagergren* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han efter fyllda 65 år afginge från regementskommisariebefattningen, under sin återstående listid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,200 kronor.

Utskottet hemställde, att beloppet af den sålunda föreslagna pensionen måtte bestämmas till 1,000 kronor.

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr Statsrådet Ryding: För att de vid armén anställde militära och civilmilitära embets- och tjänstemännen skola kunna komma i åtnjutande af pension är, som herrarne torde hafva sig bekant, för närvarande föreskrifvet att de vid afskedstagandet skola hafva tjänat 30 år samt hafva uppnått en ålder, varierande mellan 50 och 65 år. Hvad åter sjelfva pensionsbeloppet angår, är det stadgadt, att innehafvare af 1,000 kronor löneinkomst får hela lönen i pension, hvar- emot de, hvilkas löner uppgå från och med 1,200 kronor till och med 6,000 kronor, endast erhålla i pension 80 procent af de respektive aflöningsbeloppen. Vill man nu med dessa villkor och föreskrifter

till utgångspunkt bedöma, huru stor pension bör tilldelas Regementskommissarien Lagergren, så framgår af vederbörliga handlingar, att han tjänat Kongl. Maj:t och kronan icke mindre än 49 år och uppnått 65 års ålder, att han åtnjutit ett årligt arvode af 1,500 kronor samt att den pension af 1,200 kronor Kongl. Maj:t nu föreslår, att han måtte erhålla, utgör just 80 procent af detta arfvodesbelopp. Mig förefaller det derföre, som om Kongl. Maj:t haft långt bättre skäl för sin framställning än Stats-Utskottet för sitt förslag att nedsätta pensionsbeloppet från 1,200 kronor till 1,000 kronor. Såsom skäl för en dylik nedsättning anför Utskottet visserligen, att mannen i fråga innehafver sin befattning endast på förordnande. Det synes mig dock, att detta skäl borde vara bestämmande i fråga om huruvida han bör erhålla pension eller ej, men icke beträffande pensionsbeloppets storlek. Ty då han har tjänat ut sin tid samt gjort sig förtjent af pension, hvilket Utskottet ju äfven ansett, bör han ock erhålla sådan till samma belopp, som tillkommer de tjänstemän, hvilka innehafva sina befattningar på ordinarie stat.

Angående pension för Regementskommissarien J. A. Lagergren.
(Forts.)

Man skall måhända äfven i afseende å denna fråga göra den invändningen, att ingen af Första Kammarens ledamöter i Utskottet reserverat sig mot Utskottets framställning. Till förekommande emellertid af en eventuel erinran i dylik rigtning ber jag få upplysa, att Första Kammaren i dag på förmiddagen utan votering, ja, som jag tror, enhälligt beviljat den begärda pensionen, att utgå till det belopp af 1,200 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit; och tillåter jag mig derföre uttrycka det hopp, att denna Kammare nu äfvenledes skall fatta samma beslut.

Herr Wallberg: Sedan chefen för Landtförsvarsdepartementet så utförligt redogjort för i fråga varande pensionsärendet, kan jag icke hafva mycket att tillägga. Såsom personlig bekant till kaptenen Lagergren ber jag dock få nämna, att han under en längre tid varit ganska sjuklig och nu senast i början af detta år träffats af en slagattack, så att hans krafter äro temligen brutna. Han har varit en arbetsam och idog man samt mottagit hvarjehanda uppdrag, hvarigenom han lyekats att slå sig fram. Jag ber, att Kammaren måtte behjerta hans nuvarande ställning; och yrkar jag alltså bifall till Kongl. Maj:ts förslag om pensionens bestämmande till 1,200 kronor.

Iläroti instämde Herr *Malmström*.

Herr Danielson: Det ifrågavarande pensionsbeloppet är verkliggen så obetydligt, att man icke borde fästa sig mycket dervid. Jag ber dock få nämna, att skälet till att Utskottet föreslagit en nedsättning i pensionen med 200 kronor, varit det, att, då kaptenen Lagergren innehåft sin aflöning såsom arvode och derigenom icke bidragit till sin pensionering, han skulle komma i en bättre ställning, än den, hvilken med motsvarande lön i ordinarie anställning lemnat sådant bidrag. Detta var egentligen skälet, hvarföre Utskottet gjort framställning om nedsättning i pensionsbeloppet. Nu har emellertid, på sätt man upplyst, Första Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts propo-

Angående pension för Regements-kommis-sarien J. A. Lagergren. sition, och då här är fråga om en obetydlighet, så skall jag icke sörja mycket, om äfven denna Kammare bifaller Kongl. Maj:ts förslag. Men det är icke fullt riktigt, ty Lagergren kommer i så fall verkligen i åtnjutande af högre pension än till 80 procent af sin aflöning, då han icke förut inbetalt några afgifter till pensionsinrättningen, som motsvara detta belopp.

Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Ryding: Tacksam för det halfva understöd, som jag rönt af den siste talaren, ber jag, för att erhålla helt understöd för min mening, få nämna, att den ifrågavarande personen inbetalt afgifter till vederbörande pensionsinrättning i 23 år eller under åren 1836--1859, då han tjenstgjorde såsom sergeant och fanjunkare. Hade han qvarstannat några år till såsom fanjunkare, skulle han hafva varit berättigad till pension vid 50 år, men vid 39 års ålder öfvergick han till en redogörarebefattning, som sedermera förvandlades till den regementskommissariebefattning, som han nu bestrider.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner, enligt de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma, i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, och bifall till denna proposition oförändrad; och förklarade Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen. Votering blef begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den som, med afslag å Stats-Utskottets i 16:de punkten af Ut-låtandet N:o 15 a gjorda hemställan, i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition, vill bifalla denna proposition oförändrad, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej är Utskottets förevarande hemställan af Kammaren bifallen.

Omröstningen utvisade 95 ja mot 79 nej; och hade Kammarens beslut sålunda utfallit i enlighet med Ja-propositionen.

Punkten 17.

Bifölls.

Punkten 18.

Af Kongl. Maj:t var föreslaget, att föreståndaren för Tekniska skolan i Stockholm, Majoren i armén m. m. *Jakob Alf. Gustaf Björkman* måtte tillerkännas rätt att från och med månaden näst efter den, i hvilken han blefve entledigad från föreståndarebefattningen, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 4,800 kronor.

*Angående
pension för
Majoren
J. A. G.
Björkman.*

Till denna framställning hade Utskottet tillstyrkt bifall, dock med den förändring, att pensionsbeloppet af Utskottet föreslagits till 4,000 kronor.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Granlund: Då för några år sedan, jag vill minnas 1878, Riksdagen beviljade pension åt då varande sekreteraren i landtbruksakademien, professoren Arrhenius, hvilken egnat största delen af sitt lif åt jordbrukets bästa, höjdes inom denna Kammare många röster från jordbrukets idkare för denna pension. Det torde derföre tillåtas mig att såsom industriidkare förorda den pension, Kongl. Maj:t här föreslagit.

Af så väl den Kongl. propositionen i ämnet som Stats-Utskottets utlåtande, finner man, att den person, hvarom här är fråga, Majoren Björkman, som nu uppnått 65 års ålder, oafbrutet tjenat staten i 43 år, deraf 29 i industriens tjenst, dervid han börjat som lärare vid svenska slöjdföreningens söndags- och aftonskola och derefter som föreståndare för samma skola skött så väl den derur utbildade slöjdskolan som ock, efter dennas omorganisation, den nu varande tekniska skolan. Huru stora dimensioner denna skola erhållit och hur stor verksamhet den måste hafva utvecklats, bevisas deraf, att lärjungeantalet, som år 1859 utgjorde 690, till år 1878 hade stigit till 2,477. Och hvilka lärjungar har det väl varit, som besökt denna skola? Jo, folkets barn af alla klasser och särdeles af de obemedlade, handverkslärningar i Stockholm, hvilka använt sina lediga aftnar, äfven om söndagarne under flera timmar för att draga nytta af skolans undervisning, hvarjemte äfven en mängd ynglingar och flickor från landsorten hvarje vinter uppehålla sig i Stockholm och åtnjuta den praktiska undervisning, skolan lemnar. Man kan således säga, att skolan och dess praktiskt fruktbarande verksamhet trängt djupt ned i folkets led. Skola vi då neka föreståndaren för denna läroanstalt, som egnat större delen af sitt verksamma lif på ett utmärkt sätt till anstaltens fromma, och som nu senast genom ett olycksfall inom anstalten ådragit sig en skada, som urständsätter honom att vidare utöfva sin befattning, skola vi, frågar jag, neka denne man en pension, motsvarande den, som jordbrukets målsmän här så lifligt förordade och beviljade professor Arrhenius, som verkat i jordbrukets intresse hvad Major Björkman verkat i industriens tjenst? Som jag hör, har Första Kammaren redan beviljat det af Kongl. Maj:t för ändamålet begärda beloppet, 4,800 kronor, och jag vågar uttala den förhoppning, att samma beslut äfven måtte fattas af denna Kammare.

Angående
pension för
Majoren
J. A. G.
Björkman.
(Forts.)

Herr Danielson: Det torde väl icke vara mycket lönt att nu yttra sig, då man märker, att Kammaren är vid så godt humör, att den bifaller snart sagdt allt, som begärts; men jag får dock säga, att det verkligen skulle förundra mig, om Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt bifölles, då man ser, att såväl Kommerskollegium som Statskontoret sammanstående ansett 4,000 kronor vara en fullt tillräcklig pension åt ifrågavarande person. Som herrarne torde finna, utgör detta belopp, om ej 80 procent af hans innehafvande lön, dock en rätt väsentlig summa, och skulle icke ens i detta fall detta skäl verka något, då vet jag verkligen icke, hvad man vidare skall kunna anföra. Jag har nu endast velat fästa uppmärksamheten på, att nämnda båda embetsverk sammanstående föreslagit pensionsbeloppet till 4,000 kronor, ehuru Kongl. Maj:t kommit till ett högre belopp af 4,800 kronor. Hvad mannen uträttat, kan man se af den besynnerliga meritförteckning, som utdelats här i Kammaren och der han så noggrant lemnat utredning öfver sitt görande och låtande, att han till och med antecknat den viktiga omständigheten, att han vid ett par tillfällen emottagit ordnar. Jag skall emellertid icke längre uppehålla mig härvid, utan inskränker mig till att i denna punkt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Magn. Jonsson, Sven Andersson, Månsson och Nilsson* i Wrängebol instämde med Herr Danielson.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Den nästföregående talarrens uppgift, att såväl Kommerskollegium som Statskontoret tillstyrkt framställning om pension till Majoren Björkman till belopp af allenast 4,000 kronor, eger sin rättighet; och dessa embetsverk hafva grundat sin tillstyrkan på den omständigheten, att sedan embets- och tjenstemäns aflöning började utgå i lön och tjenstgöringspenningar, pensioner i allmänhet bestämts till lörens belopp. Stats-Utskottet, som godkänt denna åsigt, har derför föreslagit ifrågavarande pension till 4,000 kronor. Jag vill nu icke gå till rätta med Stats-Utskottet härför. Jag kan tvärtom mycket väl förstå, hvarför Utskottet ansett sig böra ställa sig på denna formella ståndpunkt;¹ och om jag ansett mig kunna tillstyrka Kongl. Maj:t att åt Majoren Björkman begära pension till högre belopp, har jag derför haft särskilda skäl, för hvilka Kammaren torde tillåta mig att i korthet redogöra.

Majoren Björkman har under en lång följd af år varit lärare vid och föreståndare för tekniska slöjdskolan i Stockholm. Denna skola är i och för sig svår att värda och sköta, derför att den har så många olika uppgifter, hvilka alla kräfva omtanke på olika sätt. Skolan har ett synnerligen stort lärjungeantal, hvilket förhållande äfven betydligt ökar den i och för sig mycket stora arbetsbördan. Under den tid, Majoren Björkman varit föreståndare för anstalten, har den blifvit omorganiserad, hvilket äfven fordrat synnerligt stor omtanke och möda. Men åt alla de göromål, som sålunda ålegat Majoren Björkman, har han egnat sig med synnerlig flit och ansträngning. En hvar, som känner hans verksamhet, vet, att han aldrig sparat sig utan gjort allt hvad han kunnat för att bereda fram-

gång åt skolan. Under sådana förhållanden har det synt mig vara skäl att bereda Riksdagen tillfälle att visa sitt erkännande åt en sådan verksamhet genom att bevilja Majoren Björkman en pension till belopp, motsvarande 80 procent af hans aflöning. 4,000 kronor utgör nemligen icke 80 procent utan blott $66\frac{2}{3}$ procent deraf. 4,800 kronor är deremot 80 procent af hans till 6,000 kronor uppgående aflöning.

Härmed har jag redogjort för de skäl, som föranledt mig att tillstyrka Kongl. Maj:ts äskande af pension åt Majoren Björkman till belopp af 4,800 kronor.

Herr Pehrsson i Törneryd: Vid bestämmande af pensionsbeloppet åt Majoren Björkman behöfver man ju icke taga till utgångspunkt, huru stor procent af dennes aflöning pensionen bör utgöra, utan man kan ställa sig på Utskottets ståndpunkt, d. v. s. bestämma pensionen till aflöningens belopp efter afdrag af tjänstgöringspenningarne, i hvilket fall beloppet af pensionen blir 4,000 kronor.

Jag har dock icke begärt ordet för att tala för Utskottets förslag utan i afsigt att göra ett särskildt yrkande, hvilket föranledts dels deraf, att en föregående talare ansett sig böra yrka beviljande af ett högre pensionsbelopp, än Utskottet föreslagit, eller 4,800 kronor. Jag kan icke annat än uttala min förundran deröfver, att en representant från en liten landsortsstad, som väl böra vara förtrogen med de förhållanden, under hvilka landsbygdens befolkning, i synnerhet i våra dagar får taga sig fram, icke kan nöja sig med 4,000 kronors pension åt en tjänsteman. Jag vågar påstå, att de af honom sålunda uttalade åsikter icke äro ett sant uttryck af den uppfattning och det åskådningssätt, som göra sig gällande hos flertalet af vårt folk; och jag har för min del velat uttala min afvikande mening mot hvad talaren anförde.

Men äfven en annan omständighet finnes, som föranledt mig att begära ordet. Vi hafva alla blifvit underkunniga om Majoren Björkmans duglighet och stora förtjenster af hans här i Kammaren utdelade meritförteckning. Jag beklagar, att den föreslagna värnpligtslagen icke varit förut gällande, ty då hade i meritförteckningen säkerligen ännu flera poster tillkommit till de 84 eller 85 — hvaribland 5 ordensutnämningar — der redan blifvit upptagna, och hvaraf en har följande lydelse: »Vid tillfällen, då civila befattningar och förrättningar fordrat resor till utlandet, har tjänstledighet i nåder beviljats från de åligganden, som, enligt Kongl. Brefvet den 1 Februari 1836, tillhöra lönlöse i regemente eller corps qvarstående officerare.» Såsom herrarne erinra sig, stadgas i 33 § 2 punkten mom. a) af den i år föreslagna värnpligtslagen, bland annat, att, om värnpliktig vill för längre tid än två månader vistas utom kompaniområdet, anmälan derom skall före afresan göras hos vederbörande kompanibefäl. Om detta stadgande varit gällande under den del af Major Björkmans tjänstetid, hvarunder han tilläfventyrs äfven varit värnpliktig, hade han derigenom troligen kommit i tillfälle att göra sin meritförteckning ännu något längre.

Angående
pension för
Majoren
J. A. G.
Björkman.
(Forts.)

Angående pension för Majoren J. A. G. Björkman.
(Forts.)

Inom Utskottet har jag uttalat den åsigten, att äfven 4,000 kronor vore en för hög pension åt Majoren Björkman, helst han icke är berättigad till någon sådan. Jag föreslog dock icke något belopp, emedan jag insåg, att sådant icke skulle tjenat till något. Numera deremot anser jag mig böra dels med anledning af det sätt, medelst utdelande af broschyrer o. d., hvarpå man söker vigma för pensionen i fråga, dels ock i följd af den förste talarens yrkande föreslå Kam-maren att för sin del bevilja Majoren Björkman pension till belopp af högst 3,500 kronor.

I detta yttrande förenade sig Herrar *Magnusson* och *Andersson* i Lyekorna.

Herr Granlund: Med anledning af Herr P. Pehrssons i Törneryd yttrande, att det förundrade honom, att jag, såsom representant från en liten landsortsstad, kunde göra framställning om förhöjning af ett föreslaget pensionsbelopp, och att svenska folket ej önskade utdelande af några sådana pensioner och att det sålunda ej vore ett uttryck af folkets åsikter, jag uttalat, mannen må nu vara huru förtjent som helst, vill jag säga, att svenska folket dock väl förstår att uppfatta saker och personer. Många och stora pensioner hafva tilldelats personer, hvilka under en lång tjenstetid väl varit verksamma i statens tjenst, men dock arbetat för mera improduktiva ändamål; hvaremot här är fråga om en man, som nitiskt, länge och pligttroget verkat för undervisningen inom industriens område, hvilket genom det inflytande denna undervisning haft äfven på hussløjden, varit nyttig för hela svenska folket, helst undervisningen med begärlighet omfattats af elever från alla delar af landet, och jag vågar tro att svenska folket eger den uppfattning att sådane män, hvilka genom en välgörande produktiv verksamhet, såsom Majoren Björkman, egnat sin bästa tid och krafter i fosterlandets tjenst och nu är sjuk och oförmögen att sköta sin befattning, också bör i likhet med andra erhålla sin pension i proportion med den löneinkomst han haft.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Pehrsson i Törneryd: Den omständigheten, att pensioner ibland beviljats, som haft mindre skäl för sig än den ifrågavarande, talar alls icke för att denna senare bör bestämmas till ett orimligt belopp. Jag har icke sagt, att folkets uppfattning, vare sig i de små landsortsstäderna eller på landsbygden, är den, att alls inga pensioner borde beviljas, men jag har sagt, att, när en pension sättes så högt som till 4,000 kronor, detta der anses vara ett ovanligt, att icke säga ett orimligt högt belopp. När derföre en representant från en liten landsortsstad, der många af stadens borgare, som hafva en familj bestående af t. ex. 6 till 8 personer, måste draga sig fram med en inkomst af 1,500 eller 1,000 kronor, uppträder och talar för en pensions bestämmande till mer än 4,000 kronor, personen, för hvilken den är ämnad, må vara huru förtjenstfull som helst, så kan jag icke underlåta att uttala min förundran deröfver. Jag känner

alls icke Major Björkman, men tror, att det icke på honom kan tillämpas det yttrande, som en utskottsledamot från Första Kamnaren hade inom Utskottet med anledning af mitt der framställda yrkande om afslag å Kongl. Maj:ts proposition i en annan pensionsfråga, nemligen att pensioner hafva två ändamål, det ena att få bort en person från en viss plats och det andra att visa sin erkänsla för ett väl utfördt värf i det allmännas tjenst. Det sistnämnda tror jag, att man här kan säga, men ehuru jag således icke bestrider Major Björkmans förtjenster och duglighet, har jag dock ansett mig böra uttala min protest mot det sätt, hvarpå man går till väga för att få en hög pension beviljad, samt derom, att man icke är nöjd, då det är bra, ja öfverbra, utan vill hafva det ännu bättre.

*Angående
pension för
Majoren
J. A. G.
Björkman.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Med anledning af den siste ärade talarens nyss slutade yttrande ber jag att få erinra derom, att jag har på det tydligaste sätt derom uttalat mig om det nit och den pligttrohet, som Major Björkman visat i sitt kall. Att han nu är en äldre man och sjuklig, och att det af detta skäl är önskvärdt att han pensioneras, framgår af handlingarna i ärendet; men det har icke varit någon anmärkning mot Major Björkmans tjenstgöring.

Herr Meyer: En ärad talare på gellebänken beklagade sig för någon tid sedan deröfver, att han hade råkat ut för en herre, som kallar sig Marcellus. Jag har haft oturen att råka ut för en annan klassisk herre, som kallar sig Cajus Julius Cæsar. Han har beskylt mig för att vara en en regeringens man quand même, det vill säga, att jag skulle obetingadt och uteslutande säga ja till alla regeringens förslag, och på visst sätt har han rätt, ty jag har i de flesta fall funnit, att hvad regeringen föreslagit har varit riktigt och för landet gagnande, och derföre har jag också röstat derför.

Förhållandet är dock nu något annorlunda. Jag anser, att Kongl. Maj:t i detta fall har gått något för långt. Jag kan nemligen icke finna annat, än att principen, att staten lika väl som den enskilde bör sörja för sina tjenare på deras ålderdom, endast innebär, att staten bör draga försorg om, att de, som nitiskt och ärligt tjänat honom, icke må på ålderdomen lida nöd, men icke att, om det är fråga om någon, som innehaft en högre ställning, staten skulle vara förpligtad att lemna sådant understöd, att han derigenom blefve satt i tillfälle att föra ett, om man så vill, högt lif. Jag anser, att staten icke bör bestämma en pension till högre belopp än som kan anses erforderligt för att skydda en gammal tjenare för icke blott misère, utan äfven sorger på ålderdomen, och jag tror, att i föreliggande fall det belopp, som Utskottet föreslagit, är för detta ändamål fullt tillräckligt. För min del vill jag rösta för detta belopp, icke så mycket derför, att jag fäster mig vid skilnaden mellan 4,000 kronor och 4,800 kronor, utan fastmera derföre att jag icke vill, att man skall kunna mot oss med rätta rigta den beskyllning, att vi bevilja hvilket belopp som helst. Jag tror, som sagdt, att 4,000 kronor äro i detta fall alldeles tillräckliga, om de nu utgöra 80 eller 60 procent

Angående pension för Majoren J. A. G. Björkman. af lönen spelar efter mitt förmenande ingen roll. Jag skulle nästan haft god lust att rösta för Herr Pehrssons förslag, men som jag icke vill gå längre i sparsamhetsnit än sjelfva Stats-Utskottet, då jag nu för en gång befattar mig med att göra opposition, skall jag yrka bifall till Utskottets förslag om pensionens bestämmande till 4,000 kronor.
(Forts.)

Herr Söderblom: Här har framhållits det olämpliga uti, att representanter för småstäder yrka på högre pensioner. Ehuru representant för en småstad, men en sådan af industriell betydelse, vågar jag dock yrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Vi industriidkare värdera tillräckligt högt Major Björkmans inlagda förtjenster uti sitt lärarekall för att anse honom väl förtjena det af Kongl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkterna 19—23.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 24.

Angående ändring i vissa delar af nu gällande pensionsreglemente för personalen vid statens jernvägs- trafik. Under denna punkt hade Utskottet, med föranledande af inom båda Kamrarna i ämnet väckta motioner, i Första Kammaren af Herr C. Adelsköld och i Andra Kammaren af Herr J. Sjöberg från Stockholm, hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och i hvad mån förändrade grunder för pensionering af betjeningen vid statens jernvägstrafik kunde vara af billighet och rättvisa påkallade samt der- efter till Riksdagen aflåta den framställning i ämnet, hvartill Kongl. Maj:t kunde finna skäl förefinnas.

I fråga härom anförde:

Herr Ekman: Jag har begärt ordet för att påpeka åtskilliga förhållanden i afseende å denna sak, som hvarken motionärerne eller Stats-Utskottet synes hafva beaktat. De behjertansvärda motionerna afse egentligen nedsättning i tiden för den fulla pensionens åtnjutande för *betjeningen* vid statens jernvägstrafik. Med betjeningen förstås den del af jernvägstrafikspersonalen, som börjar med stationsmästare och sedan går längre ner — det är terminus tecnicus för dessa — då deremot med jernvägspersonalen förstås hela tjänstemannacorpsen. Motionerna afse således den lägre tjänstepersonalen, nemligen öfverbanmästare, banmästare, banvakter, lokomotivförareförmän, lokomotivförare, eldare, eldarelärlingar, stationsmästare, öfverkonduktörer, konduktörer, packmästare, stationskarlsförmän, stationskarlar m. fl. Men deraf att man begränsat förslaget till denna be-

tjening, anser jag för min del skulle uppstå åtskilliga orättvisor. Ty man kan ju fråga, hvarför t. ex. stationsmästare skola behöfva komma i åtnjutande af tidigare pension, då stationsinspektorer ej deraf komma i åtnjutande. De hafva ju samma göromål, och jag kan ju säga, att en stationsinspektor vid en större station sliter ut sig förr än en stationsmästare vid en liten station. Öfverbannmästare hafva en stor del af sin tjänstgöring på expeditiionsrummet och kunna således likställas med andra jernvägstjenstemän, men skulle dock komma i åtnjutande af en tidigare pension än desse. Så är ock förhållandet med stationskarlsförmännen; de äro på smärre stationer hvad stationsskrifvare äro på de större. När man besinnar detta, kan det förefalla underligt, hvarför icke t. ex. en stationsinspektor och en stationsskrifvare, hvilken senare ofta får fullgöra en stationsinspektors åligganden, och andra dylika tjenstemän också föreslagits till åtnjutande af en tidigare pension. Och denna tidigare pensionering skulle till och med kunna förvara sig, äfven om man sträcker den litet högre upp, ända till trafikdirektörerna. Jag föreställer mig nemligen, att hos desse fordras mycken kraft och energi för skötande af deras göromål. En trafikdirektör är t. ex. under svårare väderleksförhållanden, såsom yrväder, öfverhopad af kanske hundratals telegram och skall gifva ordres åt alla håll till undvikande af tåg-sammanstötning o. s. v., och härtill fordras en person i sin fulla lifskraft. Jag tror därför det hade varit godt, om motionärerna hade utsträckt sitt förslag och Utskottet sin hemställa något längre än som skett, och jag skulle helst velat haft Utskottets utlåtande så formuleradt, att i klämman i stället för ordet »betjeningen» insats ordet »personalen», så att det kommit att beta:

»att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande om och i hvad mån förändrade grunder för pensionering af personalen vid statens jernvägstrafik må vara af billighet och rättvisa påkallade samt derefter till Riksdagen aflåta den framställning i ämnet, hvartill Kongl. Maj:t må finna skäl förefinnas.»

Jag tror, att man derigenom skulle lemnat fältet öppet för Kongl. Maj:t att pröfva, om icke den tidigare pensioneringen borde utsträckas något högre upp än till betjeningen.

En annan sak, som förefallit mig något underlig, är den, att man icke synes hafva tagit i beräkning, att betjeningen på detta sätt kommer i åtnjutande af full pension tidigare än den öfriga personalen, *ehuru dock alla efter viss matematisk uträkning betala lika mycket till pensionskassan.* Detta synes nemligen blifva en orättvisa mot de andra.

Jag skulle således helst önskat, att Stats-Utskottets utlåtande varit något annorlunda formuleradt, men då dels motionärerna icke afsett den utsträckning, jag nu påpekat, och dels Första Kammaren redan lärt antagit Utskottets förslag oförändradt, vill jag icke framställa något yrkande, men har dock tagit mig friheten påpeka dessa missförhållanden, om tilläfventyrs regeringen vid frågans behandling skulle vilja vid den fästa något afseende.

*Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.*

(Forts.)

Herr Sjöberg från Stockholm: Då den talare, som nyss yttrade sig, icke framstälde något yrkande, utan endast fäste uppmärksamhet på ett förhållande, som efter hans uppfattning vore förtjent af uppmärksamhet, kunde det visserligen vara öfverflödigt för mig att taga till ordet, helst Stats-Utskottet välvilligt behandlat de motioner, som i ämnet afgifvits; ty längre än Utskottet gått genom sin hemställan i förevarande fråga, är det gifvet, att motionärerna näppeligen kunnat tänka sig, att det skulle gå. Jag ber likväl att få fästa Herr Ekman's uppmärksamhet på, att det dock är den vid statens jernvägar anställda betjening, hvilken i motionerna är i allmänhet angifven, som synes vara, efter allt hvad jag kunnat finna, förtjent af att komma i bättre pensionsvilkor än för närvarande är förhållandet. Att nu, såsom Herr Ekman antydde, utsträcka frågan derhän, att pensioneringen skulle förbättras för hela personalen vid statens jernvägar tror jag icke kunna försvaras; och hade min motion gått i det syftet, är jag öfvertygad om, att Utskottet icke gifvit densamma det understöd, den nu fått. Det må väl vara alldeles otvifvelaktigt, att t. ex. byråtjenstemännen icke kunna sättas i jemförelse med de tjenstemän, hvarom här är fråga. Jag lemnar derhän, huruvida en trafikdirektörs tjenstebefattning kan vara så mödosam, att han bör komma i åtnjutande af den förmån, som här är ifrågasatt för betjeningen i egentlig mening. Men efter de upplysningar, jag varit i stånd att från andra håll vinna — ty mig sjelf kan jag naturligtvis ej tillmäta någon sakkunskap i detta ämne — vågar jag dock antaga, att den af Herr Ekman gjorda jemförelsen ej är så alldeles riktig. Nu är det emellertid icke fråga om annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag föreställer mig, att denna skall föranleda att yttranden i ämnet infordras från fullmäktige för delegarne i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning samt direktionen för samma inrättning och styrelsen för statens jernvägstrafik; och jag föreställer mig vidare, att, efter den utredning saken sålunda må hafva vunnit, Kongl. Maj:t skall fatta ett tillfredsställande beslut. Visar det sig nemligen, att några andra än de kategorier, som i motionerna omnämnas, kunna anses med desamma stå i paritet, kan den saken lätt hjälpas. Här är, som sagdt, icke fråga om annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ytterligare utredning än som blifvit förebragt; ty att frågan icke framkommit i outredt skick vågar jag påstå, och till stöd derför åberopa Stats-Utskottets betänkande i denna del. Den har genom åtgörande, icke från min sida, men från andras, som intresserat sig och arbetat för saken, fått en utredning, som jag vågar antaga vara tillfredsställande. Och då af denna utredning visar sig, att under den tid, som förflutit efter den omnämnda pensionsinrättningens tillkomst, icke en enda af den i motionerna uppgifna jernvägsbetjening kunnat uppfylla de vilkor, som äro bestämde för tillgodonjutande af full pension, vill det synas mig, som om Utskottet haft goda skäl att antaga, att en ändring i pensionsvilkoren vore berättigad.

Jag vågar derför hoppas, att Kammaren vill understödja den uppfattning af ämnet, hvilken i Stats-Utskottet gjort sig gällande, och sålunda lemnar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Arnoldson: I min tanke har Herr Sjöbergs motion ett afgjort företräde framför Herr Adelskölds, emedan hans förslag är utsträckt till hela betjeningspersonalen, under det att Herr Adelskölds afser allenast tåg- och banbetjeningen. Stationstjensten är lika makt-påliggande, lika ansträngande och ofta nog lika menlig för helsan som tåg- eller bantjensten. För öfrigt händer det icke sällan, att en och annan af stationsbetjeningen beordras att längre eller kortare tid göra tågtjenst, så att det äfven af detta skäl synes vara olämpligt att här skilja mellan de särskilda afdelningarnas betjeningspersonal.

*Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.*

(Forts.)

Imellertid skulle jag för min del helst hafva sett, att Herr Sjöberg utsträckt sitt förslag till *hela liniepersonalen*, således äfven till stationsföreståndarne och deras biträden i tjenstemannaklassen, stationsskrifvare och telegrafister. Att stationsföreståndaren på de mindre stationerna är synnerligen ansträngd, kan jag intyga, och i det fallet är jag af en motsatt mening med Herr Ekman, som sade, att det isynnerhet är på de större stationerna, som stationsföreståndarne slita ut sig. Enligt min mening och erfarenhet, som i detta afseende icke är så liten, eftersom jag i tio år varit ordinarie stationsinspektor vid statens jernvägar, kan jag tryggt påstå, att det är isynnerhet vid de mindre stationerna, som stationsföreståndarnes krafter tagas i anspråk, om de också icke sparas äfven på de större. Å de små och medelstora stationerna måste de förrätta allehanda göromål, hvilka på de större stationerna äro fördelade på flere händer. Det är därför just på dessa mindre stationer, som föreståndarne få, som han sade, slita ut sig. Genom den stränga tjenstgöringen och det stora ansvaret, som hvilar på dem, ett ansvar, som är större än för någon annan tjensteman vid jernvägen, jemte den spända vaksamhet och de jägtande smärre göromål, som åligga dessa föreståndare, brytes ofta nog äfven den starkaste helsa.

Dertill komma de ogynsamma aflöningsförhållanden, som desse tjenstemän få dragas med. Medan andre tjenstemän vid statens jernvägar i samma grad som stationsinspektorerne, exempelvis materialförvaltare och verkstadskamrerare, på en ganska kort tid uppnå sin högsta lönegrad, så finnas icke mer än tre stationsföreståndare i hela riket, som uppnått den högsta stationsinspektorslönen, nemligen i Stockholm, Göteborg och Malmö, under det att det ännu finnes stationsinspektorer, som efter tjugu års pligttrögen tjenstgöring icke hafva mer 1,800 kronor i lön om året. Deremot hafva de högre tjenstemännen, med få undantag, på jemförelsevis kort tid uppnått den högsta lönegraden.

Dessa mina påståenden grunda sig på innevarande års arfvodesstat för statens jernvägar.

Att jag hjertligt gerna unnar den ännu sämre lottade betjeningspersonalen den förmån, här förslagits, behöfver jag icke säga; men detta hindrar mig icke att, i likhet med Herr Ekman, unna den samma äfven åt en *nyttig* tjenstemannaklass i en *nyttig* inrättning, en tjenstemannaklass, som måste, enligt sin tjenstgörings natur, under en jemförelsevis kort tid slita ut sig i det allmännas tjenst.

Då det nu gäller att ånyo företaga en ändring i jernvägens

Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.

(Forts.)

pensionsreglemente, ber jag att få påpeka behöfligheten af ännu en förbättring i detta reglemente. Som bekant är, antages jernvägs-personalen allenast på förordnande. Det heter i § 34 af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga instruktion för styrelsen för statens jernvägstrafik: »Embets- och tjenstemän samt betjente vid statens jernvägstrafik innehafva sina beställningar endast på förordnande och kunna från dessa *skiljas* eller till andra befattningar inom trafikstaten förflyttas af samma myndighet, som dem antagit.» Och i § 44 af samma reglemente säges till och med, att »styrelsen eger, hvad liniepersonalen angår, att i viss mån på distriktbefälet öfverflytta sin befogenhet att antaga, befordra, afskeda, bevilja tjenstledighet åt och bestraffa nämnda personal.» Nu är föreskrifvet i reglementet för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, § 12, att: »delegare, som af styrelsen för statens jernvägstrafik entledigas såsom varande för sin befattning *olämplig* eller afskedas på grund af tjenstefel eller blott mot allmän lag, eller derföre att han utan styrelsens samtycke lemnat sin tjenst, förlorar all rätt till pension, äfven om han vid afskedandet sådan rätt innehade», och i § 13: »De af delegare till pensionsinrättningen erlagda afgifter kunna, utom i det fall, som här nedan under mom. 2 upptages, icke återfås i annan ordning än genom den i detta reglemente fastställda pensionering; till följd hvaraf delegare, som tager afsked, innan han är pensionsberättigad, eller som på annat sätt förlorar sin pensionsrätt, också på samma gång förlorar rättigheten att återfå sina i inrättningen gjorda insatser.» Visserligen tillägges i mom. 2 af samma paragraf: »Delegare, som entledigas från sin befattning vid statens jernvägstrafik derföre, att befattningen till följd af ändringar i förvaltningens organisation eller *tjensteförhållandena i öfrigt* indrages, eger att vid entledigandet återfå sina till pensionsinrättningen erlagda afgifter» o. s. v.

Men befinnes delegare vara »olämplig», som det heter i reglementet, då beröfvas honom helt enkelt hans insatta medel.

Häri föreligger, enligt min tanke, väl stort utrymme för godtycke. Enligt dessa föreskrifter eger styrelsen att utan vidare omständigheter afskeda en person, som pligttroget tjenat verket i kanske ett fjerdedels århundrade, beröfva honom möjligheten till pension, ja till och med frångåta honom de under de många årens lopp gjorda insättningarne, blott derför, att han befunnits vara »olämplig», hvilket må hända i ett eller annat fall kunde betyda det samma som *lämplig för tjensten*, men olämplig för kryperi och småsinne. Om nu ock det hot, som ligger i dessa stränga bestämmelser, skall anses nödvändigt både för kassans skull och för att stärka pligtkänslan, så borde det väl ändå icke anses vara för mycket begärdt, att folkets tjenare i detta fall lemnades någon större trygghet för sin rätt än förmäns nåd och barmhertighet. Pensionsreglementet och dermed i samband stående bestämmelser i andra jernvägsförfattningar kunna nog derför tåla vid en grundlig revision. Detta är för visso den allmänna meningen inom jernvägspersonalen.

Här kunde ju nu, såsom t. ex. Herr Ekman föreslår, ett steg tagas i denna riktning endast genom utbytande af ett ord i Utskottets kläm, nemligen så, att i stället för ordet »betjening» insättes ordet

»tjenstepersonal». Om detta förslag vunne Riksdagens bifall, kunde motionärerna i alla fall nå sitt syfte, då ju betjening innefattas i det vidsträcktare ordet tjenstepersonal, på samma gång Riksdagen derigenom ville meddela Kongl. Maj:t sin mening om behöfvet af en mera genomgående förändring af pensionsreglementet. Under förutsättning att ett sådant förslag eller den tanke, som ligger deri, icke denna gång har utsigt att vinna framgång, ser jag emellertid för mig ingen annan utväg än att rösta för Utskottets, genom hvilket, såsom Herr Sjöberg ock förklarar, motionärerna i alla händelser böra kunna vinna sitt goda syftemål.

*Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr Ekdahl: Då jag trafikerar statens jernvägar hundratals gånger om året, samt äfven är både afsändare och emottagare af gods på jernväg, och såsom sådan har daglig beröring med jernvägs-personalen, så anser jag mig i denna fråga kunna uttala en åsigt. En talare på vermlandsbänken har uttalat, att inspektorerne vid de stora stationerna vore de jernvägstjenstemän, som hade största besväret. Så är dock ej förhållandet. Jag har nemligen mången gång sett, under hvilka svåra förhållanden i ur och skur lokomotivförare, eldare och konduktörer på bantågen få arbeta och släpa, så att det verkligen förvånat mig, att det kan finnas folk, som vill antaga dylika tjänster med så låg aflöning, som de derför erhålla. Man har äfven sagt, att stationsmästare vid de mindre stationerna icke hafva samma pligter som stationsinspektorer, men äfven härom har jag en annan åsigt. Jag har nemligen haft tillfälle att se, hvad en stationsmästare, som bor $\frac{1}{10}$ mil från den stad, der jag har mitt hem, har att göra. Han expedierar icke mindre än 52 tåg om dagen och har till biträde blott en eller två stationskarlar. Han skall då äfven svara för telegrammen, biljettförsäljningen, spårvoxlingen och dylikt, hvilket icke stationsinspektorerne på de större stationerna behöfva ombestyras, emedan de hafva biträden samt stationskarlar, som svara för voxlingen. Alla dessa bestyr sköter denne stationsmästare på ett utmärkt sätt, likasom äfven de flesta andra stationsmästarne, för en så ringa aflöning, som består dem, så att jag kan ej underlåta att derför betyga dem min aktning. Men då det nu här blifvit fråga om att förskaffa jernvägspersonalen något bättre pension, så bör man väl i första hand tänka på dem, som först slita ut sig, hvilket onekligen är tågbetjeningen, men sedan äfven på dessa små stationsmästare, som få arbeta från morgon till qväll. Jag vill gerna medgifva att öfriga tjenstemän vid jernvägen böra komma i åtnjutande af pension något tidigare än hvad nu är stadgadt, då deras aflöning icke medgifver dem att göra några besparingar, men anser jag, att lokomotivförare, konduktörer och dylika äro berättigade att komma i första rummet, och dernäst stationsmästare.

Jag har intet yrkande att göra, men som jag anser, att det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit, är väl betänkt, så biträder jag det samma.

Häruti instämde Herr *Granolund*.

Angående
ändring i
vissa delar
af nu gäl-
lande pen-
sionsregle-
mente för
personalen
vid statens
jernvägs-
trafik.

(Forts.)

Herr Hedin: Den näst siste talaren anförde många tankvärda och behjertansvärda saker. En del af dem har, utan tvifvel, sin tillämplighet, äfven på vissa andra större stater och corpser här i landet, men derom torde blifva tillfälle att något tala en annan gång.

Då emellertid talaren ifrågasatte en ändring i hvad Stats-Utskottet föreslagit, så vill jag erinra, såsom ett tillägg till hvad motionären sagt, att för hvad Stats-Utskottet föreslagit föreligger tillräcklig motivering i den statistiska utredning, som motionärerna framlagt, medan för en utsträckning af Stats-Utskottets hemställan till hela jernvägs-personalen icke finnes en sådan grundval. Äfven därför, Herr Talman, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag oförändradt.

Herr Danielson: Jag tror också, att det icke är skäl att här inblanda hvad som icke föreligger, eller att begära mera än hvad motionärerna afsett, utan att vi böra stanna vid hvad Stats-Utskottet föreslagit såsom fullt tillräckligt.

Jag vill därför tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 25.

Bifölles.

§ 2.

Angående
vissa efter-
gifter i fråga
om det af
Hjelmarens
och
Qvismarens
sjösänkings-
bolag
beviljade
statslån.

Härefter förekom till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 30 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition och väckt enskild motion angående vissa eftergifter i fråga om det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag af staten beviljade låneunderstöd å 2,000,000 kronor.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen medgifva, att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag måtte befrias från skyldigheten att gälda ränta å omförmälda lån för åren 1886, 1887, 1888, 1889 och 1890 äfvensom erhålla anstånd med amorteringen af samma lån intill år 1891, med skyldighet för bolaget att från och med sistberörda år å hela lånesumman årligen erlägga åtta procent, hvaraf ränta skulle beräknas efter fem för hundra å det obetalda kapitalbeloppet och återstoden utgöra afbetalning derå.

Med anledning af så väl denna Kongl. Maj:ts framställning som en inom Andra Kammaren af Herr *Folke Andersson* i ämnet väckt motion, hemställde Utskottet i förevarande utlåtande, att Riksdagen måtte dels, för tiden från och med år 1886, nedsätta räntan å det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade lån å 2,000,000 kronor till fyra och en half procent för år och dels medgifva, att bolaget måtte erhålla anstånd med denna räntas erläggande för åren

1886—1890 sålunda, att efter dessa års förlopp den för desamma upplupna ränta lades till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet skulle erläggas, vid slutet af hvart-dera året 1891, 1892 och 1893 fyra och en half procent årlig ränta samt vid slutet af år 1894 och följande år, tills lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af åtta procent, deraf fyra och en half procent skulle beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgöra kapitalafbetalning.

*Angående
vissa efter-
gifter i fråga
om det åt
Hjelmarens
och
Qvismarens
sjöanknings-
bolag
beviljade
statslån.
(Forts.)*

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Folke Andersson: Jag vill till en början uttala min tack-samhet mot Stats-Utskottet för den välvilliga behandling min motion rönt, eller att Utskottet icke lemnat densamma utan afseende utan bidragit till det af mig önskade målets vinnande. Men jag skulle varit ännu mera tacksam, om Kongl. Maj:ts proposition eller min motion vunnit bifall. Herrarne veta mycket väl, att detta företag är ett af de största inom vårt land, ja kanske i hela Europa, åt-minstone endast med få undantag, samt att bolaget börjat detta arbete under förhoppning, att kostnaderna skulle blifva mindre än nu blifvit fallet. Som herrarne behagade finna så väl af Kongl. Maj:ts proposition som af min motion, komma utgifterna att uppgå till mer än en million kronor utöfver hvad kostnadsförslaget upptog. Nu har en stor del af de mindre delegarne ingått i bolaget under förhoppning, att utgifterna skulle stanna vid det beräknade beloppet, som nu betydligt öfverskridits, och ännu hafva dessa delegare icke fått någon afkastning af den nyförvärfvade jorden, ehuru de redan utbetalt omkring 5 å 600,000 kronor i räntor. Derför önskar man nu, att de kunde erhålla fem års räntefrihet på det erhållna statslånet. Vi hafva ansett att, då vi, såsom det heter, hafva eröfrat ett nytt landskap, så kunde vi hafva berättigade anspråk på hjälp från statens sida. Då man annars eröfrar landskap, kostar det vanligen mycket penningar, många människolif, ja blod och tårar. Här hafva visserligen högst få människolif blifvit spilda, men nog kostar det mycket penningar och kanske frampressar många tårar, och mer än en torde, ehuru han segrar, duka under i striden — men landet är vunnit och lagdt under kultur och lemnas i arf åt efterkommande, ty de flesta nu lefvande hafva sannolikt dukat under, innan allt är färdigt.

Jag skulle, såsom sagdt, helst önskat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men då jag icke kan hoppas derpå, och då Första Kam-maren vidtagit en förändring i Stats-Utskottets förslag, ber jag här få framställa samma yrkande, eller att Kammararen ville besluta, att amorteringstiden utsträckes till 2 år längre än Utskottet föreslagit, så att bolaget finge räntefrihet för åren 1886—1890, och räntan der-under kapitaliserades. Jag hemställer därför, att Kammararen ville utsträcka tiden, hvarunder endast ränta behöfver erläggas, till och med år 1895, och att Utskottets förslag bifalles med den förändring, att talet 1893 utbytes emot 1893, 1894 och 1895, samt i stället för årtalet 1894 längre ned insättes 1896, d. v. s. att bolaget på 2 år

Angående längre sluppe börja amortera lånet. Då staten härigenom icke drabbas af ett öres förlust, utan bolaget under tiden betalar räntan, hoppas vissa efter- om det att jag Kammaren icke vägrar bifalla detta förslag. För bolaget deremot Hjelmarens blefve det en fördel, enär det ju uppgjort sin finansplan med be- och räkning att från 1896 års slut kunna börja afbetala sin skuld till Qvismarens staten, då öfriga skulder vid denna tidpunkt skulle enligt nämnda sjösänkings- finansplan vara guldna. bolag Då detta förslag bifallits af Första Kammaren, vågar jag hoppas, beviljade statslån. att äfven denna Kammar antager detsamma.

(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Redan då denna fråga första gången förevar inom Riksdagen, kunde man antaga, att det skulle gå såsom det sedan gått, eller att det icke skulle stanna vid hvad staten då beviljade i låneväg. Ett så stort och kostsamt företag kunde man nemligen tänka sig komma att kräfvä ett högre bidrag än då var i fråga. Såsom det nu visat sig, är också bolaget nu i behof af ett större understöd, och, så motbjudande det än är, att Riksdagen skall behöfvä frångå ett redan fattadt beslut i afseende å bidrag till företaget, synes dock nu intet annat vara att göra än att lemna bifall till lindringar för bolaget. Stats-Utskottet har också föreslagit detta, fast ej i den utsträckning, som Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit. Jag hade föreställt mig, att bolaget skäligen bort vara belåtet med det förslag Utskottet framlagt, men jag medger, att det förslag, Herr Folke Andersson framtält, icke heller är af den beskaffenhet, att det betyder något för staten, om det bifalles. På riksgäldsafdelningen i Stats-Utskottet, der propositionen först handlades, var visserligen fråga om huru vida man skulle stanna vid de tre år, som föreslagits fria från kapitalafbetalningar, eller utsträcka tiden något längre. Man förestälde sig dock, att på dessa år vederbörande jordegare skulle hinna att verkställa odlingar, som kunde lemna den afkastning, som vore erforderlig för att kunna börja kapitalafbetalningen. Nu har jag emellertid hört, att Första Kammaren fattat det beslut att utsträcka denna tid, hvarunder endast räntebetalning, men ej kapitalafbetalningar skulle ega rum från 3 till 5 år, efter hvilken tid amorteringen skulle komma att inträda, och då staten ju icke skulle komma att förlora något på en sådan utsträckning, vill jag icke motsätta mig ett bifall till detta förslag, som här blifvit af Herr Folke Andersson framtält. Hade Herr Folke Andersson utsträckt sin begäran något längre, skulle jag hafva yrkat bifall till Utskottets förslag, men då jag anser det af honom nu framlagda förslaget vara åtminstone oskadligt, i det att staten icke förlorar något derpå, men bolaget möjligen kan hjälpas, vill jag, under förutsättning att staten slipper träda vidare emellan, yrka bifall till Herr Folke Anderssons förslag.

I detta yttrande instämde Herrar *Sven Nilsson, O. B. Olsson, Björkman, Jönsson* i Mårarp, *Olén* och *Andersson* i Hamra.

Herr P. M. Larsson yttrade: Herr Talman! Mine Herrar! De behjertansvärda skäl, som tala för så väl Kongl. Maj:ts framställning

som motionärens förslag om ett rent pekuniärt understöd åt Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag, hafva föranledt mig att inom Stats-Utskottet reservera mig mot det slut, hvartill pluraliteten inom Utskottet kommit. Jag har ock under de senaste dagarne iakttagit, att så stora sympatier gjort sig gällande inom denna Kammare för dessa framställningar, att jag haft godt hopp om framgång för min reservation; men som nu Första Kammaren redan fattat beslut att endast bifalla framställningen på det sätt, att uppskof med ränta och amortering af statslånet medgifves, och motionären sjelf gjort ett yrkande, som öfverensstämmer med Första Kammarens beslut, samt man, derest man ej sluter sig dertill, skulle kunna äfventyra äfven en tillfällig hjälp åt de af sänkingsföretaget svårast betryckte, så anser jag mig böra frånträda min reservation och förena mig med motionären i det yrkande, han framställt. Jag är likväl öfvertygad om att, genom att man hopar ränta på ränta till kapitalet, en gång då annuitet skall erläggas på en sådan skuldbörda, staten måste på ett mera verksamt sätt än som nu är i fråga träda emellan. Det är enligt min mening ett statsändamål att med anslag understödja så stora sjösänkingsföretag, i synnerhet då genom tekniska och ekonomiska missträkningar de, som minst kunnat bedöma saken, likväl på god tro indragits i företaget och derigenom blifva bringade till ruin.

Angående
vissa efter-
gifter i fråga
om det åt
Hjelmarens
och
Qvismarens
sjösänkings-
bolag
beviljade
statslån.
(Forts.)

Herr *Ersson* i Vestlandaholm instämde med Herr P. M. Larsson.

Herr Gumælius: Efter hvad det tyckes, torde icke många ord behöfva tilläggas i denna fråga. Jag vill för min del blott säga, att, om Herr Folke Andersson, som i denna Kammare är att betrakta såsom närmaste representant för detta sjösänkingsarbete, hade yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så skulle jag icke tvekat att instämma med honom deruti. Jag skulle dervid kunnat åberopa ett, om jag så får säga, halft prejudikat från detta års riksdag. Det gjordes nemligen af vederbörande statsrevisorer en erinran om, att för en annan grupp, som hade hugnats med statslåneunderstöd från Riksgäldskontoret, hade räntan ursprungligen kontraherats till $5\frac{1}{4}$ procent, men så småningom nedgått till 5 procent, till $4\frac{3}{4}$ procent, ja, omsider till $4\frac{1}{2}$ procent. Man uppgaf skälet dertill vara, att Riksgäldskontoret, vid närmare, tid efter annan verkställd efterräkning, ansåg sig få sina penningar billigare och kunde därför allt efter hand nedsätta räntan. Dessa låntagare äro dock icke likstälde med intressenterna i detta företag; ty det är mycket mera synd om delegarne i Hjelmarebolaget än om dem, som hafva lån ur jernväghypoteksfonden.

Båda Kamrarne funno emellertid denna revisorernas framställning icke böra föranleda till någon åtgärd och underkände densamma på den grund, att Riksgäldskontorets penningar icke kostade mera vid de tider, då räntan nedsattes under hvad som förut kontraherats. Jag skulle vilja se tillämpad samma princip vid omgäring af räntevilkoren för räntan å detta sjösänkingslån; Riksgäldskontoret har ju nu senast upptagit ett lån på flere millioner till ett

Angående pris, som uppgifves för 4 procent obligationer vara en half procent
vissa efter- öfver pari. Det skulle då icke vara ur vägen att för det här ifråga-
gifter i fråga- varande företaget medgifva räntans nedsättande till 4 procent; man
om det åt Hjelmarens skulle då, ehuru på en annan väg, komma till ungefär samma re-
Hjelmarens sultat, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Quismarens Jag vill icke förlänga diskussionen. Då Herr Folke Andersson
sjösänkings- inskränkt sig att yrka bifall till det förslag, som redan blifvit Första
bolag Kammarens beslut, nemligen ingen annan eftergift, än att räntan
beviljade nedsattes till 4½ procent och att 2 års förlängning medgifves i den
statslån nedsattes till 4½ procent och att 2 års förlängning medgifves i den
(Forts.) tid, då själfva kapitalafbetalningen skall börja, tillstyrker äfven jag
antagande af detta beslut.

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Vål vet jag, att några
ändringar i de af båda statsmakterna bestämda villkor för låns eller
anslags åtnjutande icke böra ifrågakomma annat än i särskilda
undantagsfall, och endast när sådana fall föreligga, vill jag tillstyrka
en förändring. Här har nu regeringen funnit ett sådant undantags-
fall. När lånet beviljades, voro kostnaderna för företaget beräknade
till icke fullt 2 millioner, och lånet lemnades icke med några sär-
skildt förmånliga villkor; ingen räntefrihet och ingen lägre ränta har
lemnats. Sedermera har till följd af åtskilliga omständigheter, der-
ibland särskildt vidtagandet af åtskilliga arbeten, som enligt Väg-
och vattenbyggnadsstyrelsens intygande utgjort verkliga förbättringar
i företaget, kostnaderna stigit öfver den beräknade summan med
icke mindre än 1,157,000 kronor, och af dessa kostnader belöpa
något öfver 1,000,000 på arbeten, af hvilka bolaget icke har någon
fördel, utan som tillkommit för befordrande af ett statsändamål, för
öppenhållandet till sju fots djup af segelleden i Hjelmarens och Hjel-
mare kanal. Redan af dessa omständigheter och af den indirekta
vinst statsverket skördar deraf, att mark till en så stor areal som
30,000 tunland förändras från ofruktbara eller föga gifvande sank-
marker till rikt fruktbärande åker, skulle ej funnit anledning att
tillstyrka billigare villkor, men det är dock icke några af dessa om-
ständigheter, som för mig utgjort hufvudsaken; hufvudskälet har
varit hänsynen till en grupp af delegarne i sjösänkingsföretaget,
en grupp, som, enligt hvad handlingarna utvisa, utgöras af den till
numerären talrikaste, nemligen de mindre landtbrukarne. Dessa
hafva icke hittills skördat någon inkomst af den torrlagda eller
under torrläggning varande jorden och måste vidkännas ytterligare
kostnader för dikning och odling af den vunnna marken utöfver kost-
naderna på det stora sjösänkingsföretaget. Om dessa nu, innan de
kunna skörda någon vinst af företaget, och under det de hafva att
gälda ränta och amortering på de särskilda lån sjösänkingsbolaget
måst tid efter annan upptaga, skulle dessutom erlægga ränta och amor-
tering å statslånet, så befarar jag, att många af dessa mindre landt-
brukare löpa fara af ekonomisk ruin. Länsstyrelsen i Örebro har
vitsordat, att de löpa fara att gå från hus och hem. Här har rege-
ringen funnit det vara rent af nödvändigt, att staten räcker dem en
hjelpsam hand.

Under sådana förhållanden skulle jag önskat, att Kongl. Maj:ts

proposition oförändrad bifallits, men då derom icke framstälts något yrkande, och densamma icke bifallits i Första Kammaren, så hoppas jag och kan icke annat än uttala min lifliga önskan, att Kammaren åtminstone måtte biträda det af Herr Folke Andersson framställda ändringsförslag.

Som Herr Carl Ifvarsson vitsordade, ådrages staten derigenom icke någon utgift, men deltagarne i sjösänkningsföretaget hafva deraf stor fördel.

*Angående
vissa efter-
gifter i fråga
om det åt
Hjelmarens
och
Qvismarens
sjösänkings-
bolag
beviljade
statslån.*

(Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de meningar, som förekommit, blef det förslag, som af Herr Folke Anderson under öfverläggningen framstälts, af Kammaren bifallet, hvadan Utskottets hemställan antagits med den förändring, att orden »och 1893» utbyttes mot »1893, 1894 och 1895» samt att i stället för året »1894» insattes »1896.»

§ 3.

Till bordläggning anmälades:

Konstitutions-Utskottets Memorial och Utlåtanden:

N:o 11, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition med förslag till förändrad lydelse af 6 och 7 §§ Regeringsformen;

N:o 12, i anledning af väckt motion om ändring af 28 § 1 mom. Regeringsformen;

N:o 13, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande revision af grundlagar samt utarbetande af nytt förslag till föreningsakt mellan Sverige och Norge, och

N:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring i 17 § Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets Utlåtande:

N:o 14, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde hufvudtitel;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 48, i anledning af väckt motion med förslag till lag »angående skyldighet till skogsvård för enskilde skogsegare i riket»;

N:o 49, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 26 i Förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 29 Juni 1866;

N:o 50, i anledning af väckt motion om afskaffandet af vissa helgdagar;

N:o 51, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i fråga om hvad som är att hänföra till fast eller lös egendom; och

N:o 52, i anledning af väckt motion om tillägg till § 5 af Förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Anmälades och godkändes Konstitutions-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse N:o 26, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrad lydelse af §§ 6 och 7 Regeringsformen.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem

J. H. Kolmodin.